यावदेवनत्यजेत् तावत्तस्यकर्मज्ञानादिसर्वंव्यर्थमित्याह यावदिति यद्यपिजागर्तिकर्मादिषुतथाऽपिस्वपन् स्वमान् पश्यन्निवभवति यतोऽज्ञः अ सम्यक्दर्शी अज्ञजागरस्यस्वमत्वेदृष्टांतः स्वमइति ॥ ३० ॥ ननुकथंवेदप्रमितवर्णाश्रमकर्मादिनानाधीर्निवर्त्तेततत्राह असत्वादिति भावानांदे हादीनांतत्कृताभिदावर्णाश्रमादिरूपागतयः स्वर्गादिफलानिहेतवः कर्माणिचास्यात्मनोमृषा अविद्यावद्विषयोवेदइतिभावः ॥ ३१ ॥ युक्तिभि रित्युक्तंताएवयुक्तीराह यइति अर्थान्स्थूलान्देहादीन्समस्तकरणैःचक्षुरादिभिःभुंक्ते कथंभूतान् अनुक्षणधर्मिणः क्षणिकबाल्यतारुण्यादिधर्म वतः यश्चस्वमेतद्दिजागरदृष्टसदृशान् वासनामयान्भुंक्ते यश्चसुषुप्तेतान्सर्वानुपसंहरति सएकः कुतः त्रिगुणवृत्तिदृक् अवस्थात्रयद्रष्टा ननुजा यदवस्थांसर्वेंद्रियाणिपश्यंति स्वप्नंमनःसुषुप्तितत्संस्कारशेषाबुद्धिः कथमात्मातद्द्रष्टातत्राह इंद्रियेशः ननुइंद्रियेशाअपिविश्वतैजसप्राज्ञाभिन्नाः

यावन्नानाऽर्थधीःपुंसोननिवर्त्तेतयुक्तिभिः॥ जागर्त्यपिस्वपन्नज्ञःस्वप्नेजागरणंयथा॥३०॥ असत्वादात्म नोऽन्येषांभावानांतत्कृताभिदा॥ गतयोहेतवश्चास्यमृषास्वप्नदृशोयथा॥३१॥ योजागरेबहिरनुक्षणधर्मि णोऽर्थान्भुंक्तेसमस्तकरणैर्हृदितत्सदृक्षान्॥ स्वप्नेसुषुप्तउपसंहरतेसएकःस्मृत्यन्वयात्त्रिगुणवृत्तिदृगिंद्रि येशः॥ ३२ ॥ एवंविमृश्यगुणतोमनसस्त्र्यवस्थामन्मायया मयिकृताइतिनिश्चितार्थाः॥ संछिद्यहार्दमनु मानसदुक्तितीक्ष्णज्ञानासिनाभजतमाऽखिलसंशयाधिम्॥ ३३॥ ईक्षेतविभ्रममिदंमनसोविलासंदृष्टंवि नष्टमतिलोलमलातचक्रम्॥ विज्ञानमेकमुरुधेवविभातिमायास्वप्नस्त्रिधागुणविसर्गकृतोविकल्पः॥ ३४॥

न कुतःस्मृत्याप्रतिसंधानेनसर्वावस्थास्वन्वयात् यःस्वमानद्राक्षंयश्चतदनंतरंनकिंचिदवेदिषम् सएवैतर्हिजागर्मीतिउपाधिभेदेनविश्वादिव्यवहारइ तिभावः ॥ एतेनबालयुवाद्यवस्थास्वपिप्रतिसंधानेनात्मैक्यंद्रष्टव्यम् ॥३२॥ ततः किमतआह एवमिति गुणतोयाएतामनसस्त्र्यवस्थाः ताः मदवि द्ययामयिकृताः नतत्त्वतःसंतीतिनिश्चितआत्मरूपोर्थोयैः तेयूयमखिलसंशयानामाधिम् आधीयंतेऽस्मिन्नित्याधिरहंकारः तंसंछिद्य हार्दंहृदि स्थितंमांभजत केनछित्वातदाह अनुमानैः सदुक्तिभिः सतामुपदेशैः श्रुतिभिश्च तीक्ष्णेनज्ञानखड्गेन ॥ ३३ ॥ अनुमानानिदर्शयति ईक्षेतेति इ दंजगत्विभ्रममीक्षेत तत्रहेतवः मनोविजृंभितत्वात् दृष्टत्वाद्विनाशित्वाच्च स्वप्नवत् अतिचंचलत्वाच्च अलातचक्रवत् ननुभ्रमोऽपिनिर्विषयःक थंस्यात्तत्राह विज्ञानमितिनिगमनम् तस्मात्त्रिधायोऽयंगुणपरिणामकृतोविकल्पोभेदः समायेति ॥ ३४ ॥